

NORGES HØYESTERETT

Den 22. desember 2023 ble det av Høyesteretts ankeutvalg med dommerne Bergsjø, Østensen Berglund og Steinsvik i

HR-2023-2462-U, (sak nr. 23-177874STR-HRET), straffesak, anke over dom:

A (advokat Knut-Inge Arthur Myklebust)

mot

Påtalemyndigheten

truffet slik

B E S L U T N I N G :

- (1) Saken gjelder anke over lagmannsrettens fellende dom for grovt uaktsom voldtekt.
- (2) A ble 20. desember 2021 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 292 jf. § 291 (voldtekt til samleie – post I) og to tilfeller av overtredelse av straffeloven § 168 (brudd på besøksforbud – post II). Grunnlaget for post I er beskrevet slik:

«Natt til 3. januar 2021 i en campingvogn på X, førte han sin penis inn i endetarmsåpningen til B, til tross for at hun sov og/eller på grunn av beruselse var ute av stand til å motsette seg handlingen.»
- (3) Salten og Lofoten tingrett avsa 9. mars 2022 dom hvor A ble frifunnet for tiltalens post I, men dømt for overtredelse av straffeloven § 168 til en bot på 5 000 kroner, subsidiært fengsel i ti dager. Det var dissens i tingretten ved vurderingen av post I, idet fagdommeren mente at det var grunnlag for å domfelle for grovt uaktsom voldtekt, jf. straffeloven § 294.
- (4) Påtalemyndigheten anket frifinnelsen, og Hålogaland lagmannsrett besluttet 29. april 2022 å henvise anken til behandling.
- (5) Hålogaland lagmannsrett avsa 26. september 2022 dom hvor A ble dømt for overtredelse av straffeloven § 297 (seksuell handling uten samtykke). Straffen for dette forholdet og forholdet som var rettskraftig avgjort ved tingrettens dom, ble satt til fengsel i fem måneder. Lagmannsretten delte seg i ulike fraksjoner, og det var ikke tilstrekkelig flertall for domfellelse etter strengere straffebud enn § 297. En samlet lagmannsrett fant imidlertid at tiltaltes handlinger kvalifiserte til seksuell omgang, og alle unntatt én meddommer kom til at tiltalte forsettlig hadde foretatt seksuell handling med en som ikke hadde samtykket, jf. straffeloven § 297.

- (6) A anket til Høyesterett. Ved ankeutvalgets dom 21. mars 2023 ble lagmannsrettens dom opphevet. Utvalget mente at enkelte forhold som hadde vært omtalt i mindretallets begrunnelse i tingretten og i lagmannsretten, burde vært nærmere drøftet i vurderingen av tiltaltes forsett.
- (7) Hålogaland lagmannsrett avsa ny dom 26.*23. september 2023 hvor A ble dømt for overtredelse av straffeloven § 294 jf. § 291 bokstav b (grovt uaktsom voldtekt, ikke samleie). Straffen ble satt til fengsel i ett år og én måned. A ble dessuten dømt til å betale 125 000 kroner i oppreisningserstatning til fornærmede. Også denne dommen ble avsagt under dissens.
- (8) A har anket til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen under skyldspørsmålet, saksbehandlingen, reaksjonsfastsettelsen og det sivile kravet. Lagmannsretten har tolket uttrykket «bevisstløs» i straffeloven § 291 bokstav b feil og ikke anvendt det strenge beviskravet korrekt. Domsgrunnene er mangelfulle og etterlater tvil om lagmannsrettens forståelse av begrepet «grovt uaktsomhet» er riktig. Fagdommerne gjorde seg inhabile under forsvarers prosedyre ved å gi inntrykk av at de allerede hadde tatt stilling til saken. Lagmannsrettens dom må på dette grunnlaget oppheves. Subsidiært må anken fremmes fordi det har prinsipiell betydning å få Høyesteretts syn på straffutmålingen.
- (9) *Påtalemyndigheten* har anført at lagmannsretten verken har begått saksbehandlingsfeil eller feil i lovanvendelsen. Det foreligger videre ikke noe misforhold mellom den straffbare handlingen og straffen. Anken reiser ikke prinsipielle spørsmål som tilsier at den tillates fremmet.
- (10) *Høyesteretts ankeutvalg* viser til at tiltalte ble frifunnet i tingretten, men domfelt i lagmannsretten. Han har derfor ankerett til Høyesterett, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Anken kan i slike tilfeller bare nektes fremmet dersom utvalget enstemmig finner det klart at anken ikke vil føre frem. En eventuell ankenektelse må begrunnes, jf. § 323 andre ledd andre punktum.
- (11) Anken over *lovanvendelsen* knytter seg for det første til lagmannsrettens tolkning og anvendelse av uttrykket «bevisstløs» i straffeloven § 291 bokstav b. Ankeutvalget bemerker til dette at lagmannsrettens flertall har lagt til grunn at fornærmede sov da tiltalte utførte de handlingene som er grunnlaget for domfellelsen. Det er ikke tvilsomt at den som sover, er bevisstløs i bestemmelsens forstand, jf. Matningsdal, *Straffeloven 2005*, lovkommentar a*à jour per 1. juli 2023, punkt 3 med henvisning til rettspraksis. Forsvarer har også erkjent dette i støtteskrivet. Utvalget finner det på denne bakgrunn klart at det ikke hefter feil ved lagmannsrettens lovanvendelse på dette punktet.
- (12) Forsvarer har for det andre gjort gjeldende at «lagmannsretten ikke har anvendt det strenge beviskravet korrekt». Ankeutvalget er ikke enig i dette. Av dommen fremgår at en samlet lagmannsrett har «funnet det bevist ut over rimelig tvil» at tiltalte ved sine seksuelle tilnærmelser utøvet seksuell omgang. Flertallet fant det videre «bevist ut over rimelig tvil» at fornærmede sov på handlingstidspunktet. Dette er riktige rettslige utgangspunkter. Det er ingenting i dommen for øvrig som rokker ved at lagmannsretten har tolket og anvendt beviskravet korrekt. Utvalget finner det klart at anken heller ikke på dette punktet kan føre frem.

- (13) *Saksbehandlingsanken* gjelder for det første fagdommernes habilitet. Det er anført at fagdommerne gjorde seg inhabile ved å gi uttrykk for sitt syn på saken under ankeforhandlingen.
- (14) Etter domstoloven § 108 kan ingen være dommer «når andre særegne omstendigheter foreligger, som er skikket til å svekke tilliten til hans uhildethet». Dette innebærer for det første at det ikke må foreligge omstendigheter som gjør at dommeren ikke er i stand til å treffe en upartisk avgjørelse uten å skjele til irrelevante hensyn ut fra et subjektivt perspektiv. For det andre må det ikke foreligge forhold som knytter dommeren til en part på en slik måte at det for partene og allmennheten kan reises spørsmål ved dommerens upartiskhet. Utvalget viser til HR-2022-1959-A avsnitt 35 med videre henvisning.
- (15) I prinsippet kan dommerens opptreden under saken medføre inhabilitet. Dommeren blir imidlertid ikke inhabil bare fordi en part er misfornøyd med prosessledelsen og de avgjørelser dommeren tar under saksforberedelsen, jf. Rt-2015-1208. I dette tilfellet er habilitetsinnsigelsen begrunnet med at forsvarer ble avbrutt flere ganger under prosedyren. Ut over dette er anførselen ikke konkretisert, og det ble ikke fremmet habilitetsinnsigelse under ankeforhandlingen. Ankeutvalget finner det klart at fagdommerne i lagmannsretten ikke var inhabile.
- (16) For det andre er det anført at lagmannsrettens domsgrunner er mangelfulle. Domsgrunnene hevdes å etterlate tvil om lagmannsrettens forståelse av begrepet «grov uaktsomhet» er korrekt.
- (17) Straffeprosessloven § 40 angir kravene til domsgrunner. I saker der siktede domfelles, skal «domsgrunnene for skyldspørsmålet vedkommende bestemt og uttømmende angi det saksforhold retten har funnet bevist som grunnlag for dommen». Dette innebærer at retten må redegjøre for de faktiske omstendighetene som er nødvendige for domfellelse – både de objektive og subjektive vilkårene.
- (18) Lagmannsretten har i drøftelsen av den subjektive skylden tatt utgangspunkt i at skyldformen grov uaktsomhet er beskrevet i straffeloven § 23 andre ledd. Det fremgår av denne bestemmelsen at tiltaltes brudd på aktsomheten må være svært klanderverdig, og at det må være grunnlag for sterk bebreidelse, noe lagmannsretten uttrykkelig har lagt til grunn. Dette er riktig rettslig utgangspunkt.
- (19) I sin konkrete vurdering har lagmannsretten blant annet vist til de grensene for seksuell omgang fornærmede tidligere hadde satt, som var kjent for tiltalte. Lagmannsretten har også bygget på at tiltalte og fornærmede på den aktuelle turen hadde en avtale om at hun skulle ta initiativ eller vise at hun hadde lyst for at det skulle bli seksuell omgang. I tillegg vises det i dommen til tiltaltes tekstmeldinger i etterkant, hvor han gikk langt i å påta seg ansvar for at han skulle ha forsikret seg om at hun var våken. Ankeutvalget kan ikke se at domsgrunnene for øvrig kan gi grunnlag for tvil om lovforståelsen på dette punktet. Tiltalte har her hatt en klar oppfordring til å forsikre seg om at fornærmede var villig til å ha seksuell omgang. Det korte tidsrommet fornærmede sov, har ingen avgjørende betydning i denne sammenheng. Anken over domsgrunnene kan klart ikke føre frem.
- (20) Tiltalte har også angrepet *reaksjonsfastsettelsen* og subsidiært gjort gjeldende at denne delen av anken bør henvises til behandling i Høyesterett. Etter ankeutvalgets syn er det ikke noe

åpenbart misforhold mellom straffen og den straffbare handlingen. Anken reiser heller ikke prinsipielle spørsmål som gjør at straffutmålingen bør behandles i Høyesterett.

- (21) Høyesteretts ankeutvalg finner det på denne bakgrunn enstemmig klart at anken ikke vil føre frem, jf. straffeprosessloven § 323 første ledd tredje punktum. Ettersom ankeutvalget enstemmig også finner at anken ikke gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken prøvd i Høyesterett, gis det ikke samtykke til ankebehandling, jf. § 323 første ledd andre punktum.
- (22) Når anken over straffekravet nektes fremmet, skal det ikke tas stilling til begjæringen om ny behandling av sivile krav, jf. forutsetningsvis straffeprosessloven § 434 sjuende ledd.

S L U T N I N G

Anken over straffekravet tillates ikke fremmet.

Cecilie Østensen Berglund
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Kine Steinsvik
(sign.)

**Rettet 22. desember 2023 i medhold av straffeprosessloven § 44.*